

Hétköznapi hőseink

J. J. Zmaj Általános Iskola, Magyarkanizsa

Rózsa Márton 7. osztályos tanuló hétköznapi hőse: **Rózsa Ferenc**

Apró Bálint 7. osztályos tanuló hétköznapi hőse: **Megyesi István**

Felkészítő tanár: **Kávai Szabolcs**

ELŐSZÓ

Történelemtanárként már öt éve készítették a 7. és 8. osztályos tanulókkal családfát. A legjobb munkákat egy iskolai megmérettetésen szokták bemutatni a gyerekek. A Hétköznapi hőseink c. pályázat kiváló alkalmat nyújt arra, hogy a fiatalok szélesebb körben is bemutassák munkájuk eredményét. Több szempontból is a gyerekek számára hasznos a saját családfájuk kutatása. Egyrészt így kiválóan lehet fejleszteni a kutatómunka különféle módozatait, másrészt megismerik elődeiket, ami biztos alapokra helyezheti a jövőbe vetett hitüket, valamint össze tudják hasonlítani jelenkorunkat a múlt eseményeivel. Mégis e munkamódszer legnagyobb értékének azt tekintem, hogy a gyerekek, azaz az unoka, valamint az idős korosztály, azaz a nagyszülők közötti kapcsolat elmélyül, közvetlenebbé formálódik. A kutatást végző hetedikes tanulók saját bevallásuk szerint elcsodálkoztak, hogy a felmenőik milyen kalandos életutat jártak be, gyakran voltak életveszélyben, és nagyon nehéz körülmények között nevelték fel nagyszámú gyerekeiket. Ezek alapján a családfakutatás legfőbb hozadéka az, hogy a ma élő fiatalok méltán lehetnek büszkéek az elődökre, és ez a jövőre vonatkozóan önbizalmat adhat számukra.

A kutatás témája meghatározta, hogy elsősorban az „orallhistory” módszerét alkalmaztuk. Tehát a kutató diák felkereste nagyszüleit, és az ő szóbeli emlékeik alapozták meg a munkát. A nagyszülő elmesélte az ő nagyapja történetét, így közvetett kapcsolat alakult ki a fiatal és az általa soha nem ismert ükszülő között. A szóbeli források mellett természetesen megjelennek a tárgyi és az írásos emlékek is. Az átfogó történelmi ismeretek, valamint a tárgyilagos kutatómunka érdekében a gyerekek használták az oda illő szakirodalmat is, elsősorban helytörténeti munkákat.

A munka során figyelmet fordítottunk arra is, hogy a „hétköznapi hős” története szorosan összhangban legyen a település, azaz Magyarkanizsa, az ország és a világ legfontosabb történelmi eseményeivel. A kutatómunka óriási értéke, hogy a családon keresztül a fiatal betekintést nyer a helytörténet rejtelseibe, ami révén erősödik benne a lokálpatriotizmus és a szülőföld szeretete.

A szóbeli bemutató megmérettetésén a gyerekek az általuk készített plakátot is használják, amely a közönség számára könnyebbé teszi a kutatás eredményeinek megértését, követését.

Kávai Szabolcs – felkészítő tanár

RÓZSA MÁRTON „hétköznapi hőse”:

RÓZSA FERENC

A családfám elkészítése során apai dédapám, Rózsa Ferenc kalandos, életveszélyes élete fogott meg leginkább. Igaz, a felmenőim közül rajta kívül ketten is részt vettek az első világháborúban, vagy ahogy a „régii öregek” nevezték, a nagy háborúban. Nemcsak a háborús évei miatt választottam az én „hétköznapi hősemnek”, hanem azért is, mert az egész életét a küzdelem és a kitartás jellemezte.

Rózsa Ferenc 1895. november 3-án született Magyarakanizsán. Gyermekkora nem sokban különbözött az akkori szegény földművescsaládban született gyerekek életétől. Magyarakanizsa, vagyis akkori nevén Ókanizsa lakosságának mintegy 90%-a földművelésből ét. Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés után a történelmi Magyarországon belül ez a Tiszaparti kisváros is gyors fejlődésen ment keresztül. A XIX. század végére és a XX. század elejére a település korábbi falusias jellege már kezdett városiaszá formálódni. A kiegyezés évében létesült az első óvoda, 1889-ben indult meg a Tisza mentén a vasúti közlekedés a vasútállomással, dédapám születésének évében kezdtek el építeni a ma már csak romjaiban látható népkerti Vigadót, 1901-ben alig egy év alatt felépült az egykori, Haynald Lajos alapította leánynevelő intézet, tíz évre rá elnyerte mai formáját a Szent őrangyalok templom, vagy ahogy ma is a kanizsaiak nevezik, a nagytemplom. Az igazán városias jelleget az 1912-ben elkészült városháza adta meg az 1908 óta hivatalosan is Magyarakanizsának nevezett településnek. A gazdasági élet felporzódását indította el az 1903-ban Grünfeld Herman által alapított Első Magyarakanizsai Gőztégla- és Cserépgyár, az 1913-ban a gyógyfürdő és a Tisza közelségét kihasználó ládagyár. A környező települések is gyorsan fejlődtek. A korábbi tanyaközpontok új településekké formálódtak, mint pl. Kispiac, Orom, Oromhegyes és Tóthfalu. A korábbi múltra visszatekintő Horgos és Martonos pedig az akkor szegedi hatásra meghonosodott paprikatermesztésnek és -feldolgozásnak köszönhetőe gazdasági felemelkedését. Kezdett kialakulni egy még csak vékony polgári-értelmiségi réteg Magyarakanizsán, a XX. század elejére a gyerekek iskolakötelezettségének hatására kezdett visszaszorulni az írástudatlanság.

A dualizmus idején éltek virágkorukat az ókanizsai társadalmi, művelődési egyesületek. Nagy aktivitást fejtett ki a Magyarakanizsai Ifjúsági Közművelődési Egyesület, az 1911-ben Torinóban világbajnokságot nyert Önkéntes Tűzoltóegylet, az Izraelita és Keresztény Nőegylet, az Úri Kaszinó, az Iparos Olvasókör, a Kereskedő Ifjak Egylete. Dédapám, Rózsa Ferenc az Önkéntes Tűzoltóegylet tagjaként már a nagy háború előtt részt vett a helyi társadalmi életben.

Rózsa Ferenc tizenöt éves korában elvesztette édesapját, ezután az édesanyjára, vagyis az én ükanyámra hárult a fiatal Ferenc és testvére taníttatása. Abban a korban különösen a szegényebb gyermekeknek a tanulás mellett ki kellett venniük részüket a házkörűli és a mezőgazdasági munkákból is.

Dédapám 19 éves korában érte a világháború, vagy ahogy akkoriban nevezték, a nagy háború kitörése. A magyarakanizsai vasútállomásról Szabadkára szállították a nagy katonai mozgósítások első hullámában. A császári és királyi 86. gyalogezred katonájaként Szabadkáról rögtön a balkáni hadszíntérre vitték. Ezt a katonai alakulatot 1883-ban alakították

meg, és az Osztrák–Magyar Monarchia katonai felépítése szerint területi elven működött. Ez azt jelentette, hogy egy-egy régió köteles volt egy bizonyos számú katonát felállítani. A cs. éskir. 86. gyalogezred kiegészítési kerülete magában foglalta Szabadka mellett Magyarkanizsa és Zenta városát, valamint a Topolyai, a Zentai és az Óbecsei járást.

Rövid ideig volt ez az alakulat a balkáni hadszíntéren, mert már szeptember 8-án megérkeztek a keleti vagy más néven orosz frontra. A Monarchia hadereje ekkor nagyon nehéz helyzetbe került, mert kétfrontos háborúra kényszerült. Az orosz hadsereg ezt kihasználva a Kárpátokig verte vissza a közös osztrák–magyar erőket. Valószínűleg emiatt kellett Szerbiából átvezényelni a 86-os gyalogezredet is. Dédapám, valószínűleg fiatal korából kifolyólag, bátor, gyakran életveszélyes önkéntes feladatokra is jelentkezett. Közvetett elbeszélése szerint akkor a háborús viszonyokhoz képest elég jó ellátásban részesültek, sőt komoly bevetések előtt még rumot is kaptak. Ez utóbbira minden bizonnyal azért volt szükség, hogy az életveszélyt bátrabban viseljék el a katonák. A későbbi tragikus sebesülése előtt is még 1914 őszén könnyebben megsebesült. Erről a tényről számos első világháborús kitüntetés tanúskodik. Két társával együtt 1915 tavaszán felderítésre indultak valahol a Kárpátok keleti lejtőinél. Tüzérségi támadás érte őket, és egy gránát becsapódása következtében két társa azonnal meghalt, ő pedig súlyosan megsebesült. Nagyon sok gránátszilánk fúródott a kezébe és a lábába, de a letragikusabb következménye ennek a tragikus esetnek az volt, hogy elvesztette fél szemét. Több órán keresztül magatehetetlenül vergődött a csatamezőn, amikor is megtalálták az oroszok. Tisztességes módon az ellenség hadikórházba szállították, majd felépülése után fogolytáborba került. Nagyanyám elbeszélése szerint ez a hadifogolytábor sem volt túl szigorú, mert rövid időn belül egy kelet-ukrajnai tanyára került. Ott mezőgazdasági munkát végzett, és a háborús körülményekhez viszonyítva tisztességes ellátást kapott. Elmondása szerint a helyiek jól viselkedtek vele és még egy másik kanizsai fogolytársával. A legborzasztóbb az volt, hogy otthon az édesanyja és a testvére azt hitték róla, hogy odaveszett az orosz fronton. Állandóan gyötörte a honvágy. Mivel egy kevés pénzt is kaptak a munkájukért, azt félretették, és a kanizsai fogolytársával együtt azt tervezték, hogy megszöknek.

Közben Oroszországban óriási változások történtek, amelyek dédapám jövőjét is befolyásolták. A súlyos háborús veszteségek miatt olyan hatalmas elégedetlenség uralkodott a cári birodalomban, hogy először februárban, majd októberben is forradalom tört ki. Ez utóbbi kommunista forradalom után jutottak hatalomra a Lenin vezette kommunisták, vagy ahogy Oroszországban nevezték őket, a bolsevikok. Ekkor az országban zűrzavaros állapotok uralkodtak. Polgárháború dúlt. Az emberek közötti egyenlőséget hirdető bolsevikok híre a dédapámék ideiglenes lakhelyére is eljutott. Ekkorra már elég jól beszélte az orosz nyelvet is, és megállapította, hogy az ottani lakosság körében ez az új eszme nem népszerű. Mindenesetre a forradalmi fölfordulás kapóra jött a két kanizsai fogolynak, és három év után megszöktek. Minden komolyabb terv nélkül dél nyugati irányba mentek, és három hónap gyaloglás után, ahogy dédapám mesélte lányának, azaz az én nagyanyámnak: meglátták a kanizsai nagytemplomot. Pizkosan, éhesen, fáradtan tántorgott be a házuk kapuján édesanyjához. Nagy volt az öröm. A hatóságoknál jelentkezett, és mivel keze-lába tele volt hegekkel, és fél szemét is elvesztette, ezért elismerték hadirokkantságát. Édesanyja finom főztje mellett gyorsan megerősödött, és két-három hónap múlva már dolgozott is a földeken, ahogy azt a nagy világégés előtt is tette.

A háború is véget ért 1918 őszén, és Magyarkanizsa helyzete is megváltozott. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlott, és a település a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz került. A háborús veszteségek – a jelenlegi Magyarkanizsa községnek 1123 halálos áldozata volt – mellett a helyi, többségében magyar nemzetiségű lakosság súlyos tragédiaként élte meg ezt a határváltozást. Az új délszláv állam a magyarokat és a többi nemzeti kisebbséget másodrendű állampolgároknak tekintette. A jelenlegi Vajdaságból mintegy 40.000 magyar ment el önszántából vagy az új hatóságok nyomására. Magyarkanizsáról is több mint ezer magyar menekült át Magyarországra. Az itt maradottak helyzetét nehezítette, hogy főleg az iskolázott tanítók, orvosok, ügyvédek, tehát az értelmiség menekült el. Dédapám és a hozzá hasonló kisbirtokos földművesek többsége maradt. Kemény munkával, rokkantan, fél szemmel kezdte újra az életét. Az új államhatalom súlyos adóterhei, a hatóságok túlkapásai sem tudták megtörni. A földművelés mellett a helyi vasútállomáson még rakodómunkásként is dolgozott másodállásban. Felelevenítette a háború előtti baráti kapcsolatait, hétvégeken eljárt a „tűzoltókhoz” szórakozni, az abban a korban nagyon népszerű bálokat is látogatta. A „hétköznapi hős” élte a hétköznapi életét.

A húszas években Magyarkanizsa első világháború előtti fejlődése megtorpant. Egyrészt az új államalakulat korlátai, másrészt a gazdasági nehézségek súlyos gondokat okoztak az embereknek. Dédapám elmondása szerint nagyon nehezítette a helyi lakosság azt a szokást, hogy a város elöljáróit a felsőbb hivatalokban nevezték ki, és általában Szerbiából a hatalomhoz közelállókat jelöltek ki „jutalomból” Magyarkanizsa, azaz az új ország által átnevezett Stara Kanjiža élére. A mindennapi életet teljesen átszötte a korrupció. Ezt a súlyos helyzetet tovább nehezítette az 1929-es gazdasági világválság. Kanizsán is óriási volt a munkanélküliség és a szegénység. Mégis Rózsa Ferenc számára az 1929-es esztendőhöz szép emlékek fűződnek. Ekkor vette feleségül Bata Erzsébetet, a dédanyámat. Sokan a háborús sebesülés miatt feladták volna a küzdelmet, de Rózsa Ferenc még 34 évesen is vállalkozott a családalapításra. Így én és népes családom az ő kitartásának köszönhetjük az életünket. Ezután dédapám a korábbiaknál is többet dolgozott, hiszen öt gyermeket neveltek. Sajnos három gyerek nem érte meg a felnőttkort.

A második világháború idején dédapám és Magyarkanizsa is több fordulatot, határváltozást élt át. 1941 tavaszán bevonult a magyar hadsereg, és mivel dédapám már katonai szolgálatra alkalmatlan volt, ezért utcai megbízottként felügyelt az elsötétítési rendelet betartására, és egyéb honvédelmi feladatokat végzett.

A háború után tisztességgel kiházasította gyermekeit, és csak ezután tudott és akart pihenni. Még idős napjaiban fél szemmel és egy nagyítóval olvasta el az első világháborúról kiadott három kötetet, hogy felidézze háborús éveit, a harcokat és a hároméves hadifogságot. 1973-ban 78 éves korában távozott szerettei köréből. Mély tisztelet övezte Rózsa Ferencet nemcsak a családtagjai körében, hanem az egész városban. Családcentrikus, szorgalmas, kitartó, vallásos emberként ismerték a helyiek.

Büszke vagyok dédapámra, aki példaképe lehet a mai XXI. századi kanizsai embereknek is. Jó volt beszélgetni nagyanyámmal a régi időről, mert így nemcsak dédapámról tudtam meg sok büszkeségre okot adó dolgot, hanem a régi, gyakran túl kemény XX. századról is bővültek ismereteim.

Felhasznált irodalom:

Molnár Tibor: *Kanizsa község I. világháborús hősi halottjai*. Tóthfalu, 2003, Logos.

Molnár Tibor: *A bácskai Tiszamente I. világháborús hősi halottai*. Zenta, 2015, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet – Zentai Történelmi Levéltár.

Kávai Szabolcs: *Magyarkanizsai társadalmi egyesületek 1945-ig*. Szeged, 2008, Hálózat.

Urbán János: *Lángérdem*. Kanizsa, 1989, Kanizsai Önkéntes Tűzoltó Egyesület.

Fejős–Forró–Kávai: *Kanizsai képeslapok*. Szeged, 2013, Délvidék Kutatóközpont.

Fotók:

Rózsa Ferenc egyenruhában

Rózsa Ferenc kitüntetései

APRÓ BÁLINT „hétköznapi hőse”:

MEGYESI ISTVÁN

A családfám készítése során rengeteget beszélgettem nagyanyámmal, és a felmenőim közül legjobban Megyesi István ükapám élete ragadott meg. A kitartó szorgalma, gazdag életútja és tragikus halála közelebb hozta hozzám a XX. század történelmét. Ükapám életére rányomta bélyegét a két világháború, a határok változása, gazdasági felemelkedések és válságok időszaka.

Megyesi István 1878-ban született Magyarakanizsán. Inasévei után kőművesnek tanult. A többnyire mezőgazdaságból élő Ókanizsán akkor ez újdonságnak számított, ükapám a szülei rábeszélésének engedve mégis ezt a szakmát választotta, amely meghatározta egész életét. A kőművesmesterséget éppen abban a kedvező időszakban sajátította el magas szinten, amikor a gazdasági fejlődés az egész Osztrák–Magyar Monarchiában magával ragadta az építőipart is. A kiegyezés után (1867) a Magyar Királyságban minden iparág, a művelődési, kulturális élet virágzásnak indult. Ekkor vált Budapest világvárossá, ahol felépült az Erzsébet, a Ferenc József és a Margit híd, a Nyugati és a Keleti pályaudvar, a parlament épülete. Magyarakanizsát is egy egyszerű bácskai faluból a kiegyezés utáni fél évszázad fejlődése emelte városi rangra. Ebben az időszakban alapították az Első Magyarakanizsai Gőztégla- és Cserépgyárat, a ládagyárat, ahova a nyersanyagként szolgáló fát a Tiszán úsztatták le az akkori Északkelet-Magyarország erdőben gazdag térségéből. Kiépült a vasúthálózat a helyi vasútállomással (1889), közvetlenül a világháború kitörése előtt épült fel a gyógyfürdő, ahova messziről is eljöttek a tehetős gyógyulni vágyók. Különösen két, első világháború előtti épületet emelnék ki, amelyekhez ükapámnak is nagyon sok köze volt: a Haynald Lajos kalocsai érsek által alapított leánynevelő intézetet és a városházát.

Megyesi István inasévei után már fiatalon megnősült. Felesége, Rozália a házasságkötéskor csak 14 éves volt, de nagyanyám elbeszélése szerint az ilyen fiatal korban kötött házasság egyáltalán nem volt ritka. Ükapám mint fiatal kőművesmester azonnal hozzálátott a családi házuk építéséhez. Ez a mestervizsgának is beillő épület még ma is áll a Szent János utcában. A ház elkészülte után alig egy hónappal érkezett első gyermekük, Rozika, aki sajnos korán meghalt. Második kislányuk, Erzsébet 1903-ban született, és egyedül élte le életét Magyarakanizsán. A sorban következett Jolánka, aki később a város legjobb és legtehetősebb henteséhez ment feleségül. Negyedik lányuk, Gizella később Budapestre került, és ott élte le életét férjével és két fiával. Majd világra jött Vilma, aki az én dédanyám. Ő egy tehetséges cipész felesége lett, és öt gyermekük született. Dédanyám után megszületett a várva várt fiú, Lajos. Ükapám neki szerette volna átadni az építészeti vállalkozását, de ő inkább a famegmunkálást választotta. Gyermekjátékokat készített, amelyek közül a messze földön híres dominó volt a legjelentősebb. Ötödik lány volt a családban Margit, aki után következett József. Órála korán kiderült, hogy a vallás érdeklő, és a teológia elvégzése után Magyarországon lett pap. Sorban az utolsó előtti gyermeküket Miklósnak hívták, aki kereskedőnek tanult, és később három gyermeke született. Utolsóként jött a világra Anna, akinek a férje a helyi kereskedelmi vállalat igazgatója volt.

A bő gyermekáldás mellett Megyesi István keményen dolgozott, és a XX. század elején már saját építési vállalkozást alapított. Magyarakanizsán sok-sok családi házat épített fel

a nagy háború előtti években. Az első nagy jelentőségű közintézmény, amely Megyesi építési vállalkozó nevéhez fűződik, a Haynald Lajos kalocsai érsek alapítványából felépített leánynevelő intézet volt. A fent nevezett érsek még 1890-ben 40.000 forintból alapítványt hozott létre azzal a céllal, hogy a Miasszonyunkról elnevezett iskolánénék vezetésével megépüljön Ókanizsán egy bentlakásos leányiskola. Több mint egy évtizedes vita alakult ki arról, hogy óvodát vagy elemi iskolát létesítsenek, esetleg az elemi iskolát egy négyéves polgári iskolával is kiegészítsék. Ft. Márton Mátyás ókanizsai plébános az óvoda mellett kardoskodott, de végül a városatyák döntése értelmében egy „belső növeldét” (internátust) is magában foglaló leányiskola felépítése mellett döntöttek. Az események 1897-ben gyorsultak fel, amikor Popovics György városi bíró és a már említett Ft. Márton Mátyás – a majdani intézmény első igazgatója – kezébe vette a szervezést. Pályázatot hirdettek az épület tervrajzának elkészítésére, és megállapították a szerződési feltételeket. Dr. Csuka Sándor községi mérnököt bízták meg az elbíráló bizottság vezetésével. A 16 beérkezett pályamunka elbírálása után a „Két vörös kör, vörös átlóval” jellegre beérkezett pályamunka nyert, amelyet Kolbenheyer Viktor budapesti műépítész készített. A terv elfogadását 1899-ben követte az építkezés kivitelezésére kiírt pályázat. A következő év tavaszára 7 pályázat érkezett. A pályázatot Kruzslits Péter hódmezővásárhelyi vállalkozó nyerte meg, mert ő volt hajlandó a tervezett költségekből a legtöbbet elengedni. Ennek ellenére a fent nevezett építési vállalkozó visszalépett, és ükapám, Megyesi István végezhetette el a munkálatokat. Az építkezés 1900 májusában kezdődött, és megfeszített tempóban 1901 júniusában készült el az emeletes új iskola. Abban a korban, amikor még nem voltak az építkezést segítő komoly gépek, ez kiváló teljesítménynek számított. Az építkezés idején állandó jelleggel 16–24 munkás dolgozott.

Szeptember 9-én szentelték fel az új épületet, és 15-én indult meg a tanítás. Az első tanévben 15 tanító-tanár összesen 112 leány nevelésével-oktatásával foglalkozott. Ekkor a diákok kevesebb mint fele (49) volt helybéli, a többiek főleg Adáról, Becséről, Zentáról érkeztek, de a Bácska távolabbi településeiről is jöttek főleg német anyanyelvű diáklányok (az első évben 21) Magyarkanizsára mint bentlakó diákok, hogy elsajátítsák a magyar nyelvet. A mai fiatalok számára különös elnevezésű tantárgyakat tanultak a diákok: kézimunka, egyházi ének, szépirás, testgyakorlat, gazdaságtan, mennyiségtan, és idegen nyelvként akkor a franciát oktatták. Az első világháború alatt rövid ideig az iskola mint sebesültkórház működött, majd a háború után az új Szerb–Horvát–Szlovén Királyság államosította az intézményt, és akkor már a fiúk és a lányok vegyes elemi és polgári tagozatokon tanultak. Napjainkban Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola néven működik.

Részben Megyesi István vállalkozása építette a magyarkanizsai városházát is. Ma is a magyarkanizsaiak büszkesége és a városiasságnak alappillére a városháza. A település 1908-ban rendezett tanácsú városi rangot kapott, és ez a tény arra ösztönözte az akkori városatyákat, hogy a korábbi községháza helyére egy modern városházát építsenek. Ebben az évben pályázatot írtak ki, amelyre 29 tervrajz érkezett. Leitersdorfer Béla műépítész, Pálffy Dezső mérnök és Pfeiffer István igazgató mérnökvégezte az elbírálást. A budapesti Reiss Zoltán műépítész „Szív” jellegével beküldött pályamunkáját fogadta el a bizottság. Már a kezdeteknél anyagi nehézségek jelentkeztek, mert a fent nevezett pályamunka kivitelezése 418.000 koronába került volna, és ez az összeg messze túllépte volna az előírányzott 250.000 koronás költséget. Emiatt az építészt felkérték az eredeti terv módosítására. Az épület legutolsó szárnyának, a toronynak, a vízművek egy részének és néhány apróbb részletnek az

elhagyásával elkészült a végleges terv. A kivitelezésre 10 fővállalkozó adott be pályázatot, és közülük ükapám, Megyesi István kapta meg az új városháza felépítésének föld-, kőműves- és szigetelőmunkálatait.

A városháza építését 1911. március 9-én kezdték meg, és 1912 végére a hivatalok beköltöztek az irodahelyiségekbe. Az U alakú épület földszintjének jobb szárnyán a rendőrség helyezkedett el kényelmes irodákban és rendőrségi laktanyával. Itt voltak a zárkák is. A balszárnynon kaptak helyet a pénztárak, a számvevőség, a városi főorvos és a városi adóhivatal. Az emeleten volt a közgyűlési terem, ettől jobbra a tanácsterem és a polgármester irodája. Egyébként ez ma is így van. Az emeleti jobbszárnynon a gazdasági ügyosztály, az árvaszék és az anyakönyvi hivatal helyezkedett el. Az emeleti balszárnynon a főjegyzői és a közigazgatási ügyosztályok, iktatók és a mérnöki hivatal kapott helyet. Igen praktikus és modern központi fűtés biztosította a meleget.

Megyesi István nem véletlenül tudta a leánynevelő intézet és a városháza felépítésére a legkedvezőbb árajánlatot kínálni a kiírt pályázatokra. Ennek a kulcsa az ükapám által alapított téglagyár. A város külterületén az ún. „tőparti” kis téglagyárban olcsó, jó minőségű téglákat tudtak készíteni, ami révén az építési költségeket le tudták szorítani.

Ükapám a gazdasági tevékenysége mellett aktívan részt vett a közösségi, társadalmi életben is. A dualizmus korában Magyarkanizsán rengeteg társadalmi, művelődési egyesület, vagy ahogy akkor nevezték, egyesület működött. Megyesi István oszlopos tagja és elnökségi tagja volt az Iparos egyesületnek, amely számos bált, színházi előadást és közösségi rendezvényt szervezett az első világháború előtt. Mivel a nagy háború kitörésekor ükapám már 36 éves volt, ezért a katonai behívók első hullámát elkerülte, de a háború végén (talán 1917-ben) ő is szolgált az olasz fronton. Sajnos a háborús éveiről nem szívesen mesélt utódainak, úgyhogy életének erről az időszakáról nem sokat tudtam meg.

A világháború befejezése és a trianoni béke után Magyarkanizsa az új délszláv államhoz került. Új, sokkal rosszabb feltételek, gazdasági viszonyok között kellett talpon maradnia ükapámnak, de sikerült neki. Még az 1929-es nagy gazdasági világválságot is kisebb nehézségekkel átvészelte, és 1938-ban kezdetet hozta a harmadik, Magyarkanizsa szempontjából nagyon jelentős épület elkészítéséhez. Az 1889-ben alapított és 1911-ben Torinóban világbajnokságot nyert Önkéntes Tűzoltóegylet vezetősége elhatározta, hogy a rozoga állapotban lévő tűzoltólaktanya helyére egy újat építenek. Megyesi István vállalkozó 1938. május 25-én írta alá az új tűzoltóépület felépítéséről szóló szerződést. Ükapám Kemény Géza mérnök tervei alapján építette fel az új tűzoltóotthont. Az építkezés befejezését az 1940. január 28-ai közgyűlésen jelentette be az egyesület titkára. Ma is ez az épület ad otthont a magyarkanizsai tűzoltóknak.

A második világháború ismét határváltozást hozott a kanizsaiak és így ükapám életében is. 1941 húsvétján bevonult a magyar honvédség Magyarkanizsára. A hatalomváltás után is tovább vezette építési vállalkozását. Annak ellenére, hogy sohasem foglalkozott aktívan politikával, 1944 őszén Tito partizánjai 53 kanizsai magyarral együtt őt is kivégezték. A Tisza közelében egy tömegsírban hantolták el a többiekkel együtt.

Tragikus véget ért egy munkával eltöltött életút. Ükapámra többi családtagommal együtt nagyon büszke vagyok. A családfa készítése kiváló alkalmat adott arra, hogy mélyebben beleássam magam a régmúlt eseményeibe, és ükapám életén keresztül jobban megismerhettem szülővárosom, Magyarkanizsa XX. századi történelmét is.

Felhasznált irodalom:

- Forró Lajos: *Jelöletlen tömegsírok*. Szeged, 2007, Hálózat.
Kávai Szabolcs: *Emberségünk vára*. Tóthfalu, 2001, Logos.
Urbán János: *Lángérdem*. Kanizsa, 1989, Kanizsai Önkéntes Tűzoltó Egyesület.
Fejős Sándor–Forró Lajos–Mózes Anita szerk.: *Kanizsa kincsei*. Szeged, 2014.
Kávai Szabolcs: *Magyarkanizsai társadalmi egyesületek*. Szeged, 2008, Hálózat.
Valkay Zoltán: Az új városháza. *Új Kanizsai Újság*, XVII. évf. (2010) 42. sz.

MELLÉKLETEK

Rózsa Márton munkájának mellékletei:

1. Rózsa Márton családfája
2. Rózsa Ferenc iskoláskori fényképe és kép a bevonulása előtt
3. A Jugoszláv Királyság által kiállított bizonylat a rokkantságról
4. Bejelentést igazoló űrlap 1944-ből
5. Rózsa Ferenc jobb szemének elvesztéséről szóló szerb nyelvű igazolás

Apró Bálint munkájának mellékletei:

1. Apró Bálint családfája
2. Megyesi István felnőttkori fényképe
3. A Haynald Lajos alapítványából felépült leánynevelő intézet
4. A magyarkanizsai városháza tervrajza, eredeti látványterve és a megvalósult épület